

АВТОНОМНА ЕЛЕКТРОГЕНЕРУЮЧА СИСТЕМА НА ОСНОВІ АСИНХРОННОГО ГЕНЕРАТОРА З ФАЗНИМ РОТОРОМ

Пересада С.М., д.т.н, проф., Благодір В.О., аспірант, Желінський М.М., магістрант

НТУУ «КПІ», кафедра автоматизації електромеханічних систем та електроприводу

Вступ. Сучасною альтернативною електрогенеруючих систем постійної частоти при змінній швидкості первинного валу є векторно-керована асинхронна машина (АМ), яка працює в генераторному режимі. Керування здійснюється по роторному колу, тому потужність, необхідна для керування повним потоком потужності, складає 25 ÷ 30 % від номінальної, що дозволяє знизити вартість перетворювача напруги. Така система є простішою за типові рішення у конфігурації: синхронний генератор з постійними магнітами, повністю керований випрямляч, ланка постійного струму, інвертор.

Мета дослідження. Дослідити алгоритм керування автономним генератором на основі асинхронної машини з фазним ротором, що працює при змінній швидкості приводного вала.

Матеріали дослідження. Вал асинхронної машини приводиться в рух за допомогою приводного двигуна, який має регулятор швидкості, стабілізуючий швидкість вала на заданому рівні ω^* . Припускаючи, що навантаження симетричне та чисто активне з опором R_L , а також при загальноприйнятих припущеннях про ідеальність електричної машини, рівняння динаміки електричної частини АМ, які представлені в системі координат (d-q), що обертається з довільною кутовою швидкістю ω_0 , мають вигляд

$$\begin{aligned} \dot{i}_d &= -\left(\frac{R_s + R_L}{\sigma}\right)i_d + \omega_0 i_q + \alpha\beta\psi_d + \beta\omega\psi_q - \alpha L_m \beta i_d - \beta u_{2d}, \\ \dot{i}_q &= -\left(\frac{R_s + R_L}{\sigma}\right)i_q - \omega_0 i_d + \alpha\beta\psi_q - \beta\omega\psi_d - \alpha L_m \beta i_q - \beta u_{2q}, \\ \dot{\psi}_d &= -\alpha\psi_d + \omega_2\psi_q + \alpha L_m i_d + u_{2d}, \\ \dot{\psi}_q &= -\alpha\psi_q - \omega_2\psi_d + \alpha L_m i_q + u_{2q}, \end{aligned} \quad (1)$$

де $(i_d, i_q)^T$, $(\psi_d, \psi_q)^T$, $(u_{2d}, u_{2q})^T$ – компоненти векторів струму статора, потокощеплень та напруг ротора відповідно; $\omega_2 = \omega_0 - \omega$ – частота ковзання; ω – швидкість ротора АМ. В моделі (1) прийнята одна пара полюсів, що не впливає на загальність отриманих результатів.

Додатні константи в (1), пов'язані з електричними параметрами АМ, визначаються наступним чином

$$\alpha = R_r / L_r; \quad \beta = L_m / (L_r \sigma); \quad \sigma = L_s - L_m^2 / L_r,$$

де R_s , R_r , L_s , L_r , L_m – активні опори та індуктивності статора і ротора, а також індуктивність намагнічуючого контуру.

Алгоритм керування модулем вектора напруги статора [1] має вигляд:

$$\begin{aligned}
 \psi_d^* &= -U^*/(\beta R_L), \\
 \psi_q^* &= U^*(R_s + R_L)/(\beta \omega_0 R_L \sigma), \\
 u_{2d} &= \alpha \psi_d^* - \omega_2 \psi_q^* - \alpha L_m i_d + (-k_u \tilde{u}_d - v_d)/\beta R_L, \\
 u_{2q} &= \alpha \psi_q^* + \omega_2 \psi_d^* - \alpha L_m i_q + (-k_u \tilde{u}_q - v_q)/\beta R_L, \\
 \dot{v}_d &= k_{ui} \tilde{u}_d, \\
 \dot{v}_q &= k_{ui} \tilde{u}_q,
 \end{aligned} \tag{2}$$

де k_u , k_{ui} – коефіцієнти пропорційної та інтегральної складової двомірного регулятора напруги.

Напруги, що прикладаються до навантаження мають вигляд

$$\begin{aligned}
 u_d &= R_L i_d, \\
 u_q &= R_L i_q.
 \end{aligned} \tag{3}$$

Нехай $\omega_0 = \text{const}$ визначає бажану частоту генеруючої напруги, а $U^* = \text{const}$ – задане значення модуля вихідної напруги.

Алгоритм векторного керування АМ [1] забезпечує досягнення умов асимптотичності регулювання модуля напруги генератора, тобто

$$\lim_{t \rightarrow \infty} (\tilde{u}_d, \tilde{u}_q)^T = 0, \quad \tilde{u}_d = u_d - U^*, \quad \tilde{u}_q = u_q, \tag{4}$$

де $(\tilde{u}_d, \tilde{u}_q)^T$ – похибки відпрацювання напруги. Активний опір навантаження R_L прийнято невідомим, але його значення може бути розраховане в реальному часі, використовуючи вимірювані напруги та струми.

Проведено математичне моделювання алгоритму (2) для АМ з наступними параметрами: потужність $P = 1,5$ кВт, число пар полюсів $p_n = 3$, $J = 0,2$ кг·м², $L_1 = L_2 = 0,1514$ Гн, $L_m = 0,14$ Гн, $R_1 = 2,68$ Ом, $R_2 = 2,645$ Ом. При моделюванні прийняті наступні значення параметрів регулятора напруги: $k_u = 20$, $k_{ui} = 200$.

Моделюючий тест з відпрацювання заданого вектора напруги автономного генератора (АГ) містить таку послідовність роботи:

- на початковій стадії $0 \div 0.2$ с незбуджена машина розганяється до швидкості $\omega^* = 100$ рад/с за допомогою приводного двигуна;

- починаючи з $t = 0.5$ с виконується процес збудження генератора, при цьому завдання вектора напруги статора лінійно зростає до $U^* = -230$ В;

- при $t = 1.5$ с активне навантаження, яке відповідає номінальній потужності електричної машини, підключається до статорного кола;

- починаючи з $t = 2$ с відбувається лінійне збільшення швидкості до значення $\omega^* = 110$ рад/с;

- починаючи з $t = 3$ с відбувається лінійне зменшення швидкості до значення $\omega^* = 90$ рад/с.

Графіки перехідних процесів при запуску АМ та варіації кутової швидкості, які отримані шляхом математичного моделювання, представлені на рис. 1.

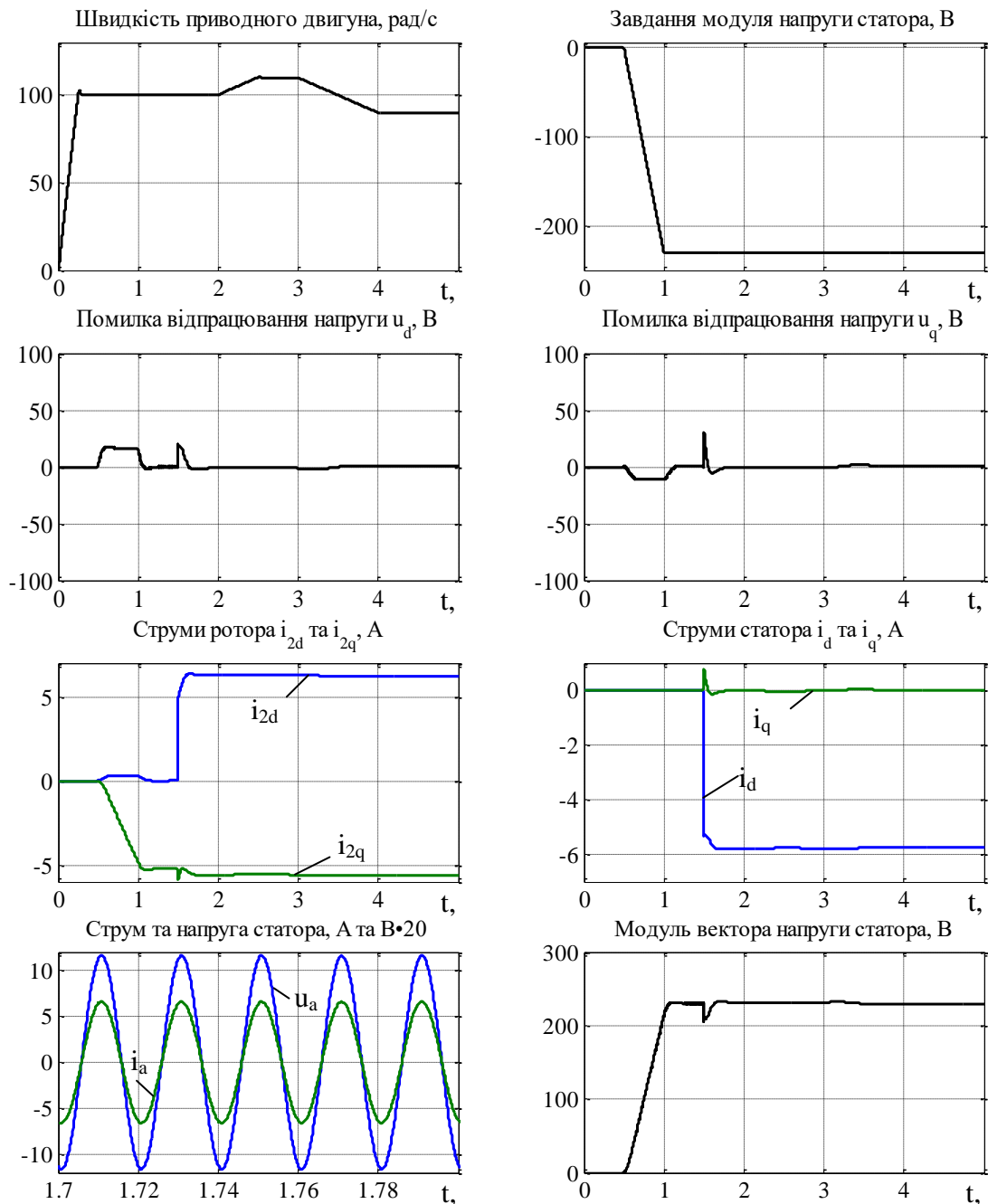

Рисунок 1 – Перехідні процеси при керуванні АМ в режимі АГ

Висновок. Представлений алгоритм векторного керування забезпечує асимптотичне відпрацювання заданої напруги статора незалежно від швидкості приводного вала. Аналіз форми вихідної напруги і струму статора свідчить, що якість генерованої енергії задовольняє вимогам промислового використання. Наступним кроком планується експериментальне тестування даного алгоритму.

Перелік посилань

1. Соболев В. Н., Чехет Э. М., Шаповал И. А., Пересада С. М., Король С. В. “Электрогенерирующая автономная система постоянной частоты с матричным преобразователем на основе асинхронной машины с фазным ротором” // Технічна електродинаміка. Тематичний випуск „Силова електроніка та енергоефективність”. –2000. –Ч. 1. –С. 63 – 68.